

EMN presidendi Ivari Ilja ettekanne Eesti Muusikanõukogu juubelikonverentsil „Eesti helikunsti ja muusikakultuuri arengusuunad”.

Eesti Muusikanõukogu 30

Austatud kuulajad

Mul on suur rõõm olla siin teie ees ning jagada oma mõtteid ja arutlusi. Minu ettekande teemaks on, nagu meie konverentsi bukletiski mainitud, asjaolu, et sel aastal tähistab Eesti Muusikanõukogu oma 30-ndat sünnipäeva. See annab põhjuse vaadata minevikku, muusikanõukogu sünniaega, puudutada organisatsiooni praeguseid tegemisi ja põgusalt mõtiskleda ka selle üle, milline võiks olla Eesti Muusikanõukogu missioon, funktsioon ja koht meie kultuuriväljal kaugemas tulevikus. Muusikanõukogu ajaloost võiks rääkida kaua, kuid selleks, et mahtuda mulle eraldatud 20 minuti sisse peatun vaid, minu arvates, kõige olulisematel aspektidel.

Muusikanõukogu kui organisatsiooni tüüp sai alguse 1949-ndal aastal mil UNESCO egiidi all loodi mitteriikliku organisatsioonina Rahvusvaheline Muusikanõukogu, mida me eesti keeles tihti nimetame ka maailma muusikanõukoguks. Aastakümnete jooksul on Rahvusvaheline Muusikanõukogu läbi teinud pika arengu, praeguseks on selles 120 liiget, sealhulgas ka meie – Eesti Muusikanõukogu. Nüüdseks on transformeerunud nii liikmeskonna struktuur kui ka eesmärkide raskuskese. Kui organisatsiooni algaastatel paiknes rõhuasetus muusika kui kunstiliigi propageerimisel ja sellele suurema ühiskondliku mõju saavutamisel, siis nüüdseks on fookus ümber paiknenud pigem muusikale kui sotsiaalpoliitilise instrumendile, samas kui professionaalse, kõrget kunstiväärtust taotleva kunstiliigi eest seismine on siirdunud tagaplaanile. Nagu juba mainisin, on muutunud on ka maailma muusikanõukogu struktuur, tänapäeval koosneb see nelja tüüpi liikmetest, rahvuslikud muusikanõukogud nagu meiegi muusikanõukogu, rahvusvahelised muusikaorganisatsioonid, rahvuslikud spetsiifilisi valdkondi esindavad organisatsioonid ja regionaalsed muusikaorganisatsioonid. Organisatsioon peab praegu oma peamiseks eesmärgiks - to facilitate the development and promotion of international music-making.

Taustsüsteemi avamiseks tuleb kindlasti mainida ka Euroopa Muusikanõukogu, mis loodi rahvusvahelise muusikanõukogu regionaalse rühmana 1972. aastal. Euroopa Muusikanõukogusse kuuluvad 15-ne Euroopa riigi rahvuslikud muusikanõukogud, nende hulgas ka Eesti Muusikanõukogu, 17 Euroopa muusikaorganisatsiooni ja lisaks 25 spetsiifilist muusikavaldkonda esindavat rahvuslikku organisatsiooni.

Nagu eelöeldust selgub, tegutsesid need muusikanõukogud juba ammu enne Eesti Muusikanõukogu loomist, Eesti asus raudse eesriide taga ja igasugune NLKP ja nõukogude riigi poolt mitte heaks kiidetud tegevus ja organiseerumine, ammuigi rahvusvaheline koostöö, olid sisuliselt välistatud. 1980-ndate aastate lõpus, kui Nõukogude Liidus algas perestroika, sündis muusikanõukogu-laadseid organisatsioone ka NSVL-s. Kõige markantsem neist oli ilmselt Nõukogude liidu muusikategelaste liit, milles mingil kombel osales ka tol ajal ikka veel okupeeritud Eesti.

Pärast Eesti vabanemist sai tee vabaks ka kodanikuühiskonna ja kolmanda sektori organisatsioonide tekkimisele ja arengule – ning aeg küpseks Eesti Muusikanõukogu loomiseks. Selles on eriline koht tollase Tallinna Konservatooriumi professoril - Leo

EMN presidendi Ivari Ilja ettekanne Eesti Muusikanõukogu juubelikonverentsil „Eesti helikunsti ja muusikakultuuri arengusuunad”.

Eesti Muusikanõukogu 30

Normetil ja Rootsi Muusikanõukogul. 1992. aasta 24. aprillil toimus Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis muusikanõukogu asutamist ja avakoosolekut ette valmistav kohtumine kus esinesid ka UNESCO Rahvusvahelise Muusikanõukogu president Eskil Hemberg ning Euroopa Muusikanõukogu esindaja, Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia tegevsekretär Hans Åstrand. Neist viimane võttis osa ka Eesti Muusikanõukogu asutamiskoosolekust, kus ta tutvustas UNESCO egiidi all tegutsevat rahvusvahelist muusikanõukogu.

Eesti Muusikanõukogu asutamiskoosolekule 13. juunil 1992. aastal Tallinna Kinomajja kogunesid meie kaheksateistkümne muusikaorganisatsiooni esindajad. Avakoosolekul esinesid tervitusega tolelaegne kultuuriminister Märt Kubo, UNESCO Eesti rahvusliku komisjoni poolt kirjanik Doris Kareva, Läti heliloojate liidust Arnolds Klotinš ning väljapaistev muusikateadlane ja semiootik, Helsingi ülikooli professor Eero Pekka Tarasti.

EMN esimesse juhatusse valiti:

Leo Normet (Tallinna Konservatoorium) President
Reet Remmel (EV Kultuuriministeerium) Sekretär
Peep Lassmann (Tallinna Konservatoorium)
Vardo Rumessen (Eesti Kontsert)
Andrus Kallastu (Eesti A. Schönbergi Ühing)

1993. 5. juuni Rahva Hääles ilmunud Ivalo Randalu artiklist „Eesti Muusikanõukogu – tsunft või vaimukoondis”, saame teada, et selleks ajaks oli muusikanõukogu liikmeks saanud juba suur hulk olulisi eesti kultuuriinstitutsioone, organisatsioone ja ühendusi, olgu mainitud Tallinna Konservatoorium (praegune EMTA), Eesti Kontsert, Eesti Heliloojate Liit, Eesti Muusikateaduse selts, Heino Elleri Muusikakool, Jeunesse Musicale Eesti osakond, Arnold Schönbergi Ühing, Eesti Jazzlit, Filharmoonia Kammerkoor, Eesti Orelisõprade Ühing, Eesti Klaveriõpetajate ühing, Eesti Keelpilliõpetajate ühing jt.

Sellega oli algus tehtud, ja olukorras kus järjepidevuse alusel taastatud Eesti Vabariik tuli sõna otseses mõttes uuesti üles ehitada, vajab ka muusikakultuur mehhanisme, et igapäevaselt toimida ja areneda, ja mis eriti oluline, arusaamist sellest kuidas valdkonda arendada ja kuidas selles jätkusuutlikult tegutseda.

Muusikanõukogu seadis oma eesmärgiks olla muusikakultuuri puutavas partneriks riigile ja kultuuriministeeriumile, samas tugevdades sidemeid Eestis tegutsevate muusikainstitutsioonide, muusikaharidusasutuste ja professionaalsete muusikute vahel tagades läbi selle Eesti rahvuskultuuri arenemise, jätkumise ja säilimise. Erilise tähelepanu all oli algusest peale Eesti helikunsti väärtustamine, propageerimine ning muusikaelu olulised kitsaskohad, probleemid – nende käsitlemine, nendele osutamine ning lahenduste otsimine ja leidmine.

Avanenud piirid ja tekkinud uued võimalused tõid endaga kaasa rahvusvahelise suhtluse ja kontaktide sõlmimise buumi. Loomulikult ei jäänud sellest kõrvale ka Eesti Muusikanõukogu.

26. märtsil 1993.a. otsustas Rahvusvahelise Muusikanõukogu direktoraat rahuldada Eesti Muusikanõukogu sooviavalduse ja sellest päevast alates on meie muusikanõukogu olnud

EMN presidendi Ivari Ilja ettekanne Eesti Muusikanõukogu juubelikonverentsil „Eesti helikunsti ja muusikakultuuri arengusuunad”.

Eesti Muusikanõukogu 30

---

rahvusvahelise Muusikanõukogu täieõiguslik liige. Selle liikmelisuse kaudu avanesid uued rahvusvahelise koostöö võimalused ja EMN liitus kohe mitme piirideülese projektiga.

Juba oma tegevuse algusaastatel, samuti nagu ka viimasel kümnendil on Eesti Muusikanõukogu korraldanud ka kontserte ja muusikasündmusi. See on sündinud muusikanõukogu pikaajalise tegevsekretäri, nüüdse tegevjuhi Kadri Lassmanni ja mitme EMNi liikmesorganisatsiooni eestvedamisel ja korraldamisel.

Kuid üheks olulisemaks ettevõtmiseks on muusikanõukogu jaoks saanud iga-aastase, 1975-ndal aastal Yehudi Menuhini poolt ellu kutsutud, rahvusvahelise muusikapäeva tähistamine ja sellele pühendatud piduliku galaõhtu korraldamine.

Ka muusikapäeva tähistamine Eestis on teinud läbi pika arengutee ja ajas muutunud. Alates 2002. aastast on muusikanõukogu andnud sel päeval välja oma muusikapreemiaid, 2008. aastast kuni tänaseni on muusikapreemiaid antud välja muusikapäeva pidulikel galaõhtutel koostöös Eesti Kultuurkapitali Helikunsti sihtkapitaliga ja koos sihtkapitali muusika aastapreemiatega ning selleks alati loodud spetsiaalsed produktsioonid. Alates 2013. aastast on muusikanõukogu pakkunud 1. oktoobril lisaks sellele ka ulatuslikke erineva rõhuasetusega üle-eestilisi kontserdiprogramme, vahel, lisaks harjunud kontserdisaalidele ka selle jaoks vägagi erilistes paikades nagu trammid, sauna vestibüül või kaubanduskeskus. Eriline tähelepanu on sel päeval kuulunud koolidele ja lastele, meie muusikud ja heliloojad on külastanud kooli, kohtunud õpilaste ja õpetajatega ja teinud seda üldjuhul missioonitundest lähtuvalt, tasuta.

Nagu eespool mainisin on Muusikanõukogu üheks missiooniks olnud partnerlus riigiga, kitsaskohtadele osutamine ja lahenduste pakkumine ning helikunsti ja muusikahariduse kvaliteedi ja arenguvõimaluste eest seismine. On võimatu üle hinnata lugematute pöördumiste, arvukate muusikanõukogu poolt korraldatud avalike arutelude ja valupunktide osutamise mõju paljude oluliste muusikavaldkonna küsimuste lahendamisele, - muide ka sellele, et saame seda juubelikonverentsi pidada selles suurepärasel, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia suures saalis. EMN president aastatel 1995 – 2017. professor Peep Lassmann võttis prioriteediks Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ehituse lõpuleviimise ja saalikompleksi rajamise, mille nimel toimunud võitlus kestis üle kahe aastakümne. Muusikanõukogu on olnud aktiivne osaline ka aastakümneid kestnud vaidlustes, erinevate lahenduste ja võimaluste otsimises ja pakkumises Tallinna Muusikakeskkooli kesklinna toomiseks ja Georg Otsa Muusikakooli ja Tallinna balletikooli ruumiprobleemide lahendamiseks. Täna võime rõõmuga nentida, et meil on suurepärase MUBA hoone kesklinnas ja ruumid koos sisustusega mida võivad vabalt kadestada ka maailma rikkaimad riigid. Muusikanõukogu rõhuasetus pole olnud vaid pelgalt hoonetel kui sellisel, vaid muusikaharidusel tervikuna, kogu tema rikkuses ja seda nii professionaalide kasvatamise kui ka huvihariduse osas. Eesti Muusikanõukogu pikaajalised liikmed Eesti Muusikakoolide Liit ja Eesti Muusikaõpetajate Liit on toonud Muusikanõukogusse muusikahariduse alast kompetentsi, muusikaharidus on olnud mitme muusikanõukogu poolt korraldatud avaliku arutelu oluliseks temaks, nagu ka meie praegusel kahepäevasel juubelikonverentsil.

12. detsembril 2019 korraldas Eesti Muusikanõukogu avaliku arutelu Saalid vol. 2., kus osalesid Riigikogu Kultuurikomisjoni liikmed ja tollane kultuuriminister. Välja tuldi mitme huvitava idee ja tulevikunägemusega. Hiljem tegi Muusikanõukogu, nagu ka paljud teised

EMN presidendi Ivari Ilja ettekanne Eesti Muusikanõukogu juubelikonverentsil „Eesti helikunsti ja muusikakultuuri arengusuunad”.

Eesti Muusikanõukogu 30

---

kultuuriorganisatsioonid oma ettepanekud seoses väljakuulutatud uue riiklikult tähtsate kultuuriobjektide nimekirja valimisprotseduuriga. Muusikanõukogu esitas nimekirja RO Estonia ja Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri ruumiprobleemide lahendamise ja nagu me teame, lülitati Kultuurikomisjoni ja hiljem, 2021. aasta septembris Riigikogu otsusega sellesse RO Estonia laiendus. Täna võime öelda, et lootus, et lõpuks laheneb ka juba üle 70 aasta kempluste teemaks olnud valus muusikateatri probleem, on päris tõenäoline ja me ei pea loodetavasti enam tulevikus muusikalavastusi kuulama tubase akustikaga saalis ja vaatama selleks sobimatu suurusega laval.

Lisaks mainitule on Muusikanõukogu initsieerinud lugematu hulga ettevõtmisi, teinud ettepanekuid, avalikke pöördumisi, kohtunud valdkonna üle otsustajatega. Olgu põgusalt mainitud veel vaid mõned: EMN on tegelnud kogu tegevusaja vältel kirjastustegevusega, andnud välja inglisekeelset välismaal levitamiseks mõeldud väljaannet „Music in Estonia“, samuti Eesti muusikafestivale tutvustavat trükist Music Festivals ja seda kuni Eesti Muusikafestivalide Ühenduse loomiseni, 2004. aastal valmis Who is Who in Estonian Music – see on ingliskeelne leksikon Eesti heliloojatest, ja 2006. aastal Eesti-keelne muusikaleksikon koostöös Entsüklopeediakirjastusega.

2011. aastal korraldas EMN Tallinnas IV World Music Forum'i ehk Rahvusvahelise Muusikanõukogu Maailma Muusika Foorumi.

2015. a. viis EMN läbi ja juhtis üleriigilist Muusika-aasta projekti.

Muide, ka siiani edukalt toimivad kultuuriministeeriumi toetusprogrammid – festivalidele, konkurssidele ja trükistele on sisse viidud EMN ettepanekul ja pikaajalise selgitustöö tulemusena

EMN oli aktiivne osapool läbirääkimistel kultuuriministeeriumiga ka Tubina kogutud teoste väljaandele eelarvelise toetuse eraldamiseks.

Ka ajakiri Muusika sündis EMN aktiivse sekkumise ja suure töö tulemusena ning riik eraldas selleks lõpuks ka vajaliku raha. Ajakiri Muusika ilmuski 2002-st aastast kuni 2005. aastani Eesti Muusikanõukogu egiidi all kord kuus ning seejärel viidi ajakiri Kultuurilehe alla.

EMN avalikel aruteludel on korduvalt käsitletud muusikahariduse probleeme, samuti saalide ja riiklikult tähtsate kultuuriobjektidega seotut.

EMN on aastate jooksul sekkunud ka muusikapoliitilistesse küsimustesse, olgu selleks Klassikaraadio püsima jäämine, ERSO iseseisvumine, TKO säilimine, järjekordsete kultuuripoliitika põhialuste väljatöötamine, pöördumine kaitseväge ja politseiorkestri asjus jne.

Muusikanõukogu on pidanud äärmiselt oluliseks muusikavaldkonna oluliste tegijate märkamist ja väärtustamist. Nagu varem juba märkisin annab muusikanõukogu välja aastas kuni kolm muusikapreemiat. Muusikanõukogu muusikapreemiate statuudist lähtuvalt antakse iga aasta preemiad, tunnustamaks eesti muusikuid või muusikainstitutsioone, kelle tegevus on kaasa aidanud muusikavaldkonna arengule. Preemiatel on kolm kategooriat: helilooming, interpretatsioon ning preemia muusikaelu jaoks olulise ja väljapaistva panuse eest. Preemiate määramisel arvestatakse EMN liikmesorganisatsioonide poolt esitatud kandidaatide pikaajalist ja viljakat tegevust oma alal. Muusikapreemiaid on aastate jooksul saanud nii meie rahvusvaheliselt tuntud

EMN presidendi Ivari Ilja ettekanne Eesti Muusikanõukogu juubelikonverentsil „Eesti helikunsti ja muusikakultuuri arengusuunad”.

Eesti Muusikanõukogu 30

---

heliloojad Arvo Pärt ja Veljo Tormis või eri žanreid ja stiile ühendanud loojad nagu Olav Ehala ja Rein Rannap. Interpretatsioonipreemiad on teiste hulgas pälvinud kollektiividest Tallinna Kammerorkester ja NYJD Ensemble, dirigentidest Neeme ja Paavo Järvi, Arvo Volmer, Tõnu Kaljuste, Eri Klas, Jüri Alperten jt ning solistidest Tõnu Naissoo, Aile Asszonyi, Lembit Saarsalu, Peep Lassmann jt. Muusikaelu jaoks väljapaistva tegevuse eest on pärjatud näiteks Eesti enamusele kaasajal ehitatud saalidele akustika loonud Linda Madalik, märkimisväärse panusega pedagoogid Laine Leichter, Toomas Siitan, Jaan Ross, Endel Lippus, Tiia Järg jt.

Taevas eesti muusikanõukogu kohal pole olnud kunagi päris pilvitu. Isegi Riigikogus on paar korda kõlanud karm küsimus. Millal ometi ükskord juba lõpetatakse selle organisatsiooni rahastamine? Üks solvunud minister on Muusikanõukogu kultuuriministeeriumi eelarverealet ka maha tõmmanud, õnneks mitte väga kauaks. Ka eesti ajakirjandus ja kultuurimeedia on aastate vältel mõnuga muusikanõukogu nahutanud vaheda sule ja terava keelega või ka lihtsalt maha vaikinud. Praegune Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali koosseis vähendas võrreldes varasemate aastatega 2022 aasta EMN tegevustoetust poole võrra, ja seda vaatamata 25%-sele inflatsioonile ja heale rahalaekumisele.

Mis saab Eesti Muusikanõukogust edasi? Küllap oleneb see paljudest asjaoludest. Sellest kuidas arenevad edasi meie riik ja ühiskond? Kui palju hakkab selles olema kohta tegelikule, tõelisele mitmekesisusele? Kas lõpuks peaks jääma alles vaid üks riigi poolt soositud ja ohtralt rahastatud teatud selge suunitluse ja sihtrühmaga, valdkondliku arenduskeskusena defineeritud organisatsioon, mis kõik teised enda alla painutab või nagu käopoeg - nad pesast lõpuks lihtsalt välja viskab?

Kas Eesti Muusikanõukogul on jõudu seista oma väärtuste eest globaliseerivas maailmas, massikultuuri ja meelelahutustööstuse absoluutse prevaleerimise olukorras, meie tugevasti klannistunud ja üpris stagneerunud kultuurimeedia kullipilgu all ning oponeerida riigipoolsele järjest ähmastuvale nägemusele eesti rahvusliku muusikakultuuri tähendusest üle aegade?

Oleneb see eelkõige meie liikmetest ja inimestest, kes oma põhitöö kõrvalt Eesti Muusikanõukogu arendavad ja edasi viivad, sest kolmandas sektoris, inimeste vabast tahtest sündinud organisatsioonil muud võimalust ju polegi.

3 aastakümne vältel on Muusikanõukogu töösse panustanud suur hulk meie muusikavaldkonna olulisi inimesi, mõjutajaid, - idealiste ja võitlejaid. Hea meelega mainiksin ära meie juhatuse aastate jooksul kuulunud kõige staažikamad liikmed:

Peep Lassmann – oli juhatuses 25 aastat, neist 22 aastat president

Toomas Siitan – oli 19 aastat juhatuses, neist 19 aastat asepresident

Marko Lõhmus – on ka praeguses juhatuses, eelmiste perioodidega kokku 17 aastat

Olav Ehala – oli 15 aastat juhatuses

Timo Steiner – oli 11 aastat juhatuses

Urvi Haasma- oli 9 aastat juhatuses

Marje Lohuaru – oli 9 aastat juhatuses

25.11.2022

EMN presidendi Ivari Ilja ettekanne Eesti Muusikanõukogu juubelikonverentsil „Eesti helikunsti ja muusikakultuuri arengusuunad”.

Eesti Muusikanõukogu 30

Aarne Saluveer – oli 9 aastat juhatuses

Andres Uibo – oli 8 aastat juhatuses

Jaan- Eik Tulve -oli 8 aastat juhatuses

Jüri Leiten – oli 8 aastat juhatuses

Tõe huvides pean mainima ka ennast,

Ivari Ilja – on olnud juhatuses 8 aastat, neist 5 presidendina

Vardo Rumessen – oli 7 aastat

Reet Remmel – oli 7 aastat juhatuses

Kristjan Hallik – oli 7 aastat juhatuses

Praeguse presidendina väljendan neile kõigile tänu ja lugupidamist! Ja palun teilt selleks ka üht sooja aplausi.

Ja lõpuks, me kõik tuleme minevikust ja läheme tulevikku.

Eesti Muusikanõukogu on jätnud Eesti muusikakultuuri arengusse oma jälje, seda nii oma konkreetsete tegude kui ka mõjusa ideede, kogemuste, mõtete ja veendumuste jagamise ja vahetamise kohana. Sama eesmärki kannab ka see, ühiselt Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kui muusikanõukogu ühe asutajaliikmega koostöös korraldatud juubelikonverents.

Palju õnne ja tugevat tervist, Eesti Muusikanõukogu!

Tallinnas, 25.11.22 , Eesti Muusika-ja Teatriakadeemia suures saalis, EMN 30 juubelikonverentsil „Eesti helikunsti ja muusikakultuuri arengusuunad”